

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ВИХОВАННЯ УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ У ВІТЧИЗНЯНИХ ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ НАПРИКІНЦІ ХХ СТОЛІТТЯ

Писар Анатолій Борисович

*аспірант кафедри педагогіки, психології та освітнього
менеджменту ім. професора Є. Петухова*

Сучасний розвиток суспільства характеризується актуальністю проблеми формування особистості молодого робітника – професіонала, який є безпосереднім виробником матеріальних благ, істотним ресурсом підвищення професійного і культурного потенціалу країни. Високий рівень сформованості особистості молодого робітника є однією з умов стійкого розвитку як виробництва, так і громадських стосунків. З огляду на це проблема виховання учнівської молоді в закладах професійно-технічної освіти є однією із найбільш актуальних у теорії і практиці вітчизняної освіти.

За результатами аналізу низки наукових досліджень можна виділити основні підходи до виховання учнівської молоді в закладах професійно-технічної освіти наприкінці ХХ століття, а саме: формуючий, індивідуальний і особистісно орієнтований.

Формуючий підхід був актуальним у 70-90-ті роки ХХ століття. Проте на сучасному етапі розвитку суспільства він майже не використовується, оскільки вже не відповідає психологічним особливостям учнів професійно-технічних закладів та їх спрямованості на незалежність, самостійність, критичність [3, с. 54].

С. Алексеєва трактує формуючий підхід як процес цілеспрямованої виховної дії на дитину. Виховання на основі формуючого підходу організовується за такою схемою: показати зразок – пояснити – виправити. Практика такого виховання базується на системі бажаних якостей

особистості, які відображено у формі «Законів школи», «Правил для учнів», «Кодексу честі» [3, с. 56].

Наприкінці ХХ століття у зв'язку з проблемами гуманізації суспільства і освіти перед педагогічною практикою постали завдання створення умов для розвитку кожного учня як особистості, врахуванням його індивідуальних особливостей. Тому педагоги закладів професійно-технічної освіти активно використовували у виховній діяльності індивідуальний підхід. Про такий підхід, зокрема, йдеться у Постанові Державного комітету СРСР з профтехосвіти «Про заходи щодо подальшого вдосконалення підготовки кваліфікованих робітників у навчальних закладах системи професійно-технічної освіти» (1988 р.), де вперше було визначено, що підготовка робітників у професійно-технічних училищах є найбільш складною професією та повинна поєднуватись із отриманням повної середньої освіти, а під час навчально-виховного процесу у цих закладах потрібно враховувати індивідуальні особливості учнів [5, с. 69].

70-90-ті роки ХХ століття характеризуються вдосконаленням положень про професійно-технічні училища, оновленням змісту і форм навчально-виховного процесу, затвердженням нормативно-правового забезпечення основних напрямів діяльності в закладах професійно-технічної освіти. В означений період прийнято такі нормативні положення: перехід до комп'ютеризації навчального процесу (1985 р.); вдосконалення змісту і форм організації виховного процесу (1987 р.); впровадження нових навчальних програм (1988 р.), визначення порядку навчально-методичного забезпечення професійно-технічних навчальних закладів (1989 р.). Вони сприяли активному поширенню у навчально-виховному процесі закладів професійно-технічної освіти особистісного підходу [2, с. 12].

У другій половині ХХ століття питання необхідності здійснення особистісного підходу неодноразово порушувались у працях В. Сухомлинського, І. Кона, А. Петровського, Б. Федоришина, І. Бежа та ін. Учені зазначали, що особистісний підхід у вихованні відображає принцип

єдності діяльності і психіки, відповідно до якого психіка формується та проявляється під час діяльності, та спрямований на розвиток особистості, зокрема на формування активності особистості в навчальному процесі, що сприяє зростанню її самостійності, творчості, впевненості у своїх навчальних можливостях. [1, с. 244].

В кінці 80-тих років ХХ століття у зв'язку із прийняттям Положення про майстра виробничого навчання (1989 р.) починається новий етап у навчально-виховній політиці закладів професійно-технічної освіти. У виховній діяльності цих закладів значну увагу починають приділяти так званому особистісно орієнтованому підходу. Проте в багатьох закладах професійно-технічної освіти продовжував панувати формуючий підхід до виховання учнівської молоді. Здійснюючи такий підхід педагоги мали можливість управляти поведінкою учнів: заохочувати до соціально-позитивних дій і обмежувати соціально-негативні [2, с. 112].

Отже, наприкінці ХХ століття виховна діяльність у закладах професійно-технічної освіти базувалася на таких основних підходах, як-от: формуючий, індивідуальний, особистісно орієнтований. Звісно ці підходи до виховання відрізняються, в першу чергу, різними уявленнями про цілі виховання та його кінцевий результат. Саме тому сьогодні (на початку ХХІ століття) в Україні спостерігається відхід від формуючого підходу в бік особистісно орієнтованого, який дозволяє сформувати творчу особистість громадянина нашої країни.

Список використаних джерел:

1. Зимняя И.А. Педагогическая психология. Учебник для вузов. Изд. второе, доп., испр. и перераб. М.: Издательская корпорация «Логос», 2000. 384 с.
2. Коханко О.М. Становлення і розвиток підготовки кваліфікованих робітничих кадрів з середньою освітою в Україні (1969 – 1994 рр.): дис. ...

канд. пед. наук: 13.00.01. К.: Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, 1995. 244 с.

3. Підготовка учнів ПТНЗ до планування й реалізації професійної кар'єри: теорія і практика: монографія / [Алексєєва С. В., Закатнов Д.О., Орлов В.Ф. та ін.]; за наук. ред. Д.О. Закатнова. К.: ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. 196 с.

4. Пузанов М.Ф., Терещенко Г.И. Очерки истории профессионально-технического образования в Украинской ССР. К.: Вища шк., 1980. 232 с.

5. Романцов В.О., Веселова А.М. Молодая смена рабочего класса: (Подготовка рабочих в системе профтехобразования УССР). К.: Наук. думка, 1983. 117 с.